

COLLOQVII INTER PRÆCIPVOS

aliquot Germaniæ Theologos, de
conciliandis Ecclesiarum Evan-
gelicarum dissidiis.

Theologen
Band 1

ANNO MDC XXXI.

Mense Martio Lipsiæ habiti

CONSIGNATIO
EX GERMANICO
in Latinum sermo-
nem traduca.

Excusum Londini apud Tho. Cotes, pro Humfride
Blunden, apud quem prostat in
Colle frumentario. 1637.

Fr. U. 8-7

LIBRARY
PRAGA

Digitized by Google

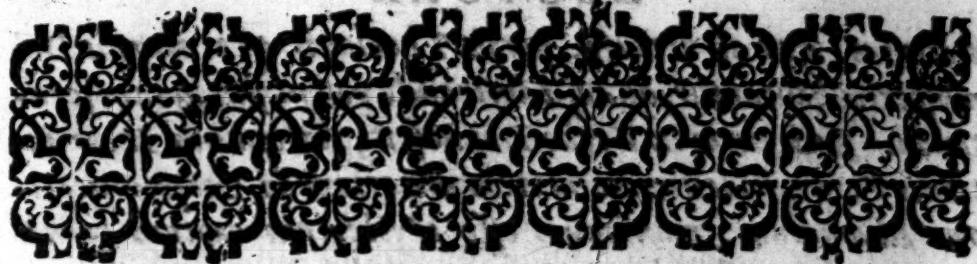
ЛІБРАРІУСЬКА СБІРКА

Digitized by Google

КОНСІДЕНЦІЯ
ВІД ГЕРМАНОВИЧА

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI.

Atino sermone h̄c Tibi exhibemus,
Benevole Lector, qua vernaculo in-
ter eximios aliquot Germania Theo-
logos, pacis & concordiae cupidine,
sexennio ab hinc placide agitata
fuere & haud ita pridem alibi loco-
rum in publicum prodierunt. Cate-
rum in bac Collatione sequentia

breviter notanda.

1. Authorēm hujus Relationis esse ipsum Dominum D.
Hoë Screniss. Electoris Saxonie pricipium Concionatorem
Aulicum, colloquioj, huic ab utrinque parte Theologis tum
presentibus subscriptam esse, sic ut de veritate & certitudine
opinione eorum, quæ hic referuntur, minime sit dubitan-
dum.

2. In hoc Colloquio omnia Augustana Confessionis Capita
examinata, summarij, in principalibus, & quidem juxta ip-
sum literalem sensum inter utramque partem confessionem
esse deprehensam. Unde satis liquet etiam de Augustana Con-
fessione à Theologis utriusque conventum.

3. Reliqua tria Capita, de quibus aliquid scrupuli reman-
sit, tanti momenti non esse, ut ipsum fidet ad salutis nostrae
fundamentum tangant: sed tales controversias. continere,
quæ magis scholis, quam pulpito apta sint: tales præterea

LECTORI.

materias, quæ ab utriusque partis Theologis pro magnis Dei mysteriis habeantur, quæ admiranda potius sint, quam scrutanda. Quis enim ex Verbo Dei nescit, Articulum Incarnationis Verbi, indeque manantem materiam de Communicacione Idiomatum, maximum esse Mysterium captum humanae longè transcendens? In quo nihilominus utraque pars consentit, nisi quod in unica forma loquendi de humana Natura Christi aliquid discrepantia residat, ut ex tertio Articulo videre est. Pari modo patentur Collocutores, materiam de sacra Coena Domini, de Predestinatione magna & impenetrabilia in se. Mysteria complecti, eoque hac ex parte Scripturae sacrae acquiescendum, nec altè nimis in iis rimandum.

4. Cum tam expressa declaratio tantorum Theologorum pro utriusque partis vera, sincera & propria sententia sit habenda, hinc apparere,

1. Nullam justam, nec sufficientem causam restare, cur Evangelica utriusque partis Ecclesia amplius divellantur, cum in fundamento salutis idem sentiant, controversia vero in iis versentur, quæ ad salutem scitu hand sunt necessaria.

2. Neutram ex utrisque Religionibus tam erronea, horrenda & execrabilia dogmata statuere, qualia nonnunquam altera pars alteri impingit. Ideoque injustum nec coram Deo excusabile, si sub hoc praetextu separationes utrarumque Ecclesiarum bono Anti-Christi porro foveantur, ut à pacis osoribus hactenus factum est.

Versionem quod attinet, major in ea ubique fidei quam elegantie Latinitatis, cuius laureolam in hoc mustaceo non quæsimus, ratio habita. Ac ne apex quidem temerè pratermissus, nisi forsitan titulus. Quo facilitorem hujus & aliorum, si que invitis obrepserem, erratorum ventam, à cordatis omnibus speramus. V A L E.

DE
RECONCILIANDIS
EVANGELICORVM
in Germania dissidiis.

Osteaquam singulari providentia Dei
pleriq; Illustrissimorum Procerum ac
Statuum Germaniaz Protestantium,
indicti conventus celebrandi ergo
Lipsiæ essent congregati : qui tum
in Comitatu eorum agebant, D.
Iohannes Bergius Serenissimo Elect.
Brandenburgico à Concionibus; D.
Iohannes Crocius & Theophilus Neu-
berger Illustrissimi Hassie Land-
gravii; Guilielmi Ecclesiastes alter, alter Theologus, pro suo in
pacem & concordiam studio, ex *Theologis Saxonis;* D. *Mat-*
thiam Hoë, Sereniss. Electoris Saxon. præcipuum Concionato-
rem Aulicum, duos item primarios in Academia Lipsiensi
Theologiae Professores D. *Polycarpum Leyserum Superinten-*
dentem, & D. Henricum Hopferum ultrò adierunt, multisque
apud ipsos miserati sunt acria illa hactenus ab utriusque Religi-
onis Theologis inter ipsos alita certamina : nimurum Pontificiis
sic non exiguum exultandi ansam præbitam. Nec sanè in obscu-
ro esse, quantum mali ex hisce dissidiis natum, quantopereque
in lucrum & emolumentum suum eadem Papatus vèrterit.
Quandoquidem verò non sibi tantum, sed & clementissimis
Principi-

Occasio.

Causa.

scopus.

Principibus ac Dominis suis, nihil gratius & exoptatius futurum sit, quam ut lites ac dissensiones illae vel prorsus componantur, vel leniantur saltem ac minuantur. Idcirco quam humanissime a Dominis Saxonice contendere, ut si ita commodum ipsis videatur, praesenti occasione in Colloquium secum ingredi, periculumque facere ne graventur, quoisque in tam laudabili, totique Evangelicæ rei maximè profuturo opere procedi & perveneri posset. Neque id tamen alia conditione, quam ut privata hæc negotiatio libera prorsus, neutrique parti vel levissimo præjudicio sit. Se quidem ad præstanda ea omnia, quæ ad faciliorem ejus expeditionem, salva modo conscientiâ, ab ipsis proficiisci possent, omnium paratisimos. Neque minus certos, nihil isthac pacto apud Clementissimos Dominos suos offensuros, sed facinus potius longè ipsis gratissimum designatos.

Conditiones.

Ad quæ Saxonici: Neque se nescire & summopere itidem deplorare magno Evangelicis Ecclesiis incommodo concertationes istas in tantum cumulum haec tenus excreuisse; optare ex animo, ut salutaria ad compositionem Earundem media Deus largiatur. Quod si ritè & citra Veritatis Divinæ detrimentum vel sanguine suo concordiam redimere daretur, neminem ejus profundendi cupidorem promptiorumque ipsis futurum. Ambigere tamen non parum, cum res ipsa maximi momenti sit, universaque utrinque Ecclesias & Theologos (quorum libertati sentiendi ne minimum quidem obicem ponere fas sit) spectet, an in tanta temporis angustia, & à tam paucis hominibus aliquid quod operæ pretium fit, effici possit. Non ignotum Dominis Brandenb. & Hassiacis Theologis esse, & hic merito locum habere illud; Quod omnes tangit, ab omnibus curari debet: & quot capita, tot sensus. Sui præterea officii esse, hæc prius ad Sereniss. Electorem Saxonie, Dominum suum Clementissimum, ejusque spectatissimos consiliarios deferre, quibus insciis ne minimum quidem aggredi audeant, in re Statui publico tam valide innexa.

Cui Sententia equidem non adversi Brandenb. & Hassiaci Theologi, id tamen subjungere, modo jam initium rei fieret, ac veluti fundamentum ejus jaci inciperet, neutquam se dubitare, quin

quin & reliqui Germaniae Theologi post hac faciliores se sint
præbituri, tandemque & in aliis Regnis ac Provinciis, quantum
ad principale opus assensus facile sit subsecuturus. Si præsertim
progressu temporis, ipsi quoque Principes & Magistratus ad
tam ardui negotii promotionem operam & curam suam confe-
rant: suos certè Clementissimos Dominos nihil hac ex parte
in se desiderari passuros. Et de serenissimo Electore Saxoniae se
eādem spe teneri, cūm nihil prorsus detrimentosi cuiquam pe-
terent; sed tantum ad sanandam pernitiosam illam Evangelici-
cam Ecclesiarum Scissuram, diligentiam adhibere omnem ex
animo cuperent, hos ipsorum conatus Serenissimam Celsitudi-
nem ejus minimè aversaturam:

Hujus igitur ut & consiliariorum ejus impetrato in hoc pro-
positum consensu & approbatione haec tenus, ut privata tantum
nulliusque juribus quicquam prorsus derogans collatio institu-
eretur, & quidem eo fine, ut expendatur & cognoscatur. An &
quatenus in confessione Augustana utraque pars consentiat:
vel An & Quatenus proprior inter utramque partem conjunctio
iniri possit: in nomine S. Sanctæ Trinitatis Theologi utrinque
in ædibus præcipuo Electoris Saxoniae concionatori Aulico pro *Initium.*
tempore assignatis, 3 Martii, tempore matutino primum conve-
nere, statimque principio Brandenb. & Hassiaci Theologi ultrò
professi sunt, se ore & corde Augustanam in Comitiis *An. 1530.*

25 Iunii Imperatori Carolo 5 Laudatissimæ memoriae à Princi-
pibus & Statibus Imperii exhibitam Confessionem amplecti,
sineque ullo scrupulo, quandocunque desideraretur, eidem sub-
scribere paratos esse, adeo ut ne detrectaturi quidem sint,
Exemplaris ejus, quod in Pupilla Saxonica extat, subscriptione,
consensum suum testari. Idque eò libentius, quod sicuti ad munus suum non nisi approbata prius confessione Augustana ad-
missi fuerint, ita & eidem confessioni in Electoratu Branden-
burgico & Ducatu Hassia, non minus ac ipsi Principes sui pub-
licè semper adhæserint, inque Ecclesiis ac scholis suis candem
constanter tradiderint. Quod verò editionem *Anno 1540.*
Wormatiaz, & *Anno 1541.* Ratiponæ in Colloquiis cum Pon-
tificiis institutis, ab Evangelicis exhibitam attinet, rejicere se
eam nec posse nec velle, sed sequi hac in parte Evangelicorum

*Consensus de
Editione Au-
gustana Con-
fessionis.*

Proce-

Procerum ac Statuum declarationem, quam de ista Augustanæ confessionis editione in Conventu Nauburgico, Anno 1561. Imperatori Ferdinando glorioissimæ memoriæ obtulissent. Quod Saxonici quidem in medio reliquerunt, tractationi tamen Nauburgensi Procerum ac Statuum Evangelicorum in Præfatione libri concordia expressam declarationem opposuerunt.

Potest hæc utriusque partis Theologis per singulos Augustanæ Confessionis Articulos ire placuit, sicutique de iis mentem in medium proferre. Primus articulus per omnia probatus fuit, disertim affirmantibus Brandenburgicis & Hassiacis, se una cum Saxonis firmiter credere, Deum essentia esse unum, Personis trinum: Divinæque Essentiæ unitatem & trium in Deitate distinctarum Personarum Mysterium validissimum, tam in Veteri, quam in Novo Testamento argumentis astrui, non obstantibus diversis quibusdam circa aliquot loca Doctorum expositionibus. Præterea non minus Saxonicos se toto pectori assenserere, Deum simpliciter & omni modo Essentiam æternam, incorpoream & indivisibilem esse, sine fine ulla aut circumscriptione, adeò infinitè omnipotentem, ut agere possit, quicquid velit, nihilque prorsus ei impossibile sit præter id, quod à Verbo Di- vino Naturæ & Voluntati ejus repugnare, ostenditur. In reliquis quaæ primo Articulo ejusque Antithesi comprehenduntur, prorsus se idem utrinque sentire. De secundo Articulo hæc Theologorum sententia fuit, credere se, post lapsum Adami Homines omnes naturali modo genitos, ipsosque ad eò credentium liberos in peccatis reverâ concipi & nasci, istam quoq; labem & vitium originis reverâ in ipsis peccatum esse, omniesque eos æternâ Dei irâ condemnare, qui Baptismo & spiritu Sancto non regenerentur. Isque primæ collocutionis finis fuit.

*Consensus de
Deo.*

*Consensus de
Peccato Ori-
ginis.*

*Consensus de
Personâ
Christi.*

Tertia & Quarta Martii à meridie tertius Augustanæ confessionis articulus accuratè perpensus fuit. Brandenburgicis & Hassiacis ita animi sui mentem aperientibus omnia secundum literam & verba se amplecti & probare articulo isto prolati, quippe non minus ac Saxonicos sincerè se credere, Dei Filium verum hominem factum natum ex Maria Virgine, quæ ante, in & post nativitatem virgo pura & illibata manserit, eamque non tantum

tantum Hominis Genitricem, vel etiam *χειρονίκην* sive Christi Genitricem, sed verè *θεόκον* sive Deiparam esse. Item novum hunc Deum & Hominem, in una indivisa & indivulta Persona verè natum, verè passum, crucifixum, mortuum & sepultum esse, verè tertio die ex mortuis resurrexisse, ascendisse in cœlum & sedentem ad dexteram Dei dominari omnibus Creaturis, easque regere, omnes quoque in ipsum credentes per Spiritum Sanctum sanctificare, mundare, roborare, consolari, isque denique vitam & omnis generis dona & bona distribuere, nec non adversus diabolum & peccatum tueri & defendere, ut reliqua porro huic articuli verba sonant: seque etiam optare, ut compendiaria ejusmodi confessione defungi ipsis liceat.

Quando quidem vero Tertii Articuli verba aliter à Brandenburgicis & Hassiacis, aliter à Saxonicis intellecta, indeque satis acia haec tenus in diversis capitibus certamina orta esse, neutri diffiterentur; haud abs re visum fuit, ulteriore de tam sublimibus arduisque materiis impræsentiarum tractationem institui. Tandemque re ultro citroque examinata in sequentes articulos utrisque consensum fuit.

1. Filium Dei perfectam ex anima & corpore constantem humanam Naturam in utero duntaxat Virginis *Mariæ* in unitatem Personæ Divinæ assumisse, ita ut vi unionis Personalis Filius Dei non tantum verbaliter sive verbotenus, sed verè & re ipsa homo, & vice versa, homo (scilicet) Christus non verbaliter, sed etiam verè Filius Dei sit, Personaque illa omnes utriusque Naturæ proprietates communes sibi habeat, illaque recte de ea prædicentur.

2. Duas Naturas in Christo Divinam & Humanam indissolubiliter & inseparabiliter inter se unitas esse, & nullo tempore, nullo loco, tam in Statu Exinanitionis, quam exaltationis, earum vel dissolutionem vel divisionem factam, nec unquam in ipsa etiam morte unam ab altera distractam sive divulsam fuisse. Licet enim tunc vinculum Corporis & Animæ dissolutum fuerit, nihilominus tamen vinculum unionis Personalis utriusque Naturæ indivisum & indissolubile mansisse, neque vi illius Filium Dei extra suam carnem, hoc est, abique carne, seorsim à carne sua & ab ea separatum, vel ullibi vel unquam post concepcionem

tionem fuisse, vel imposterum citra suam carnem assumptam uli-
bi vel unquam futurum esse.

3. Non solum ambas Naturas prorsus indivise & indissolubiliter intime, sed etiam inconfuse & absque ulla conversione, commixtione & exæquatione, tam ipsarum Naturarum, quam earum Proprietatum unitas esse. Ut enim Divina Natura per unionem Personalem, non Humana; sic neque hæc Divina facta est. Verum Natura Divina manet Divina, humanitas etiam vera Humana Natura est & manet in æternum. Ita etiam Divinæ proprietates Divinæ Naturæ proprietates manserunt, & nunquam Humanitatis proprietates factæ sunt; sicut & Humanitas suas proprietates retinuit, quæ nunquam Naturæ Divinæ proprietates factæ fuerunt.

4. Et tametsi pati & mori humanæ tantum Naturæ proprietas sit, minime tamen nudam Humanitatem passam, sed ipsummet Filium Dei Dominum Gloriam, *1 Cor. 2. Ducevit vitæ, Act.*

3. Benedictum Deum ab æterno passum esse juxta carnem, si-
bique passionem appropriasse sive ut propriam vindicasse. *Rom. 9. 1 Pet. 4.* Ac proinde Sanguinem pro nobis fusum non esse
tantum nudi hominis, sed etiam Filii Dei sanguinem, *1 Job. 1.*
vel Dei proprium sanguinem, ut Paulus loquitur *Act. 20.*

5. Has duas locutiones, ipsam nimirum Deitatem passam, item, nudam carnem tantum passam esse a Scriptura alienas, ac propterea merito ab iis abstineri.

6. In Christo non modo verbo tenus, sed vere plenitudinem Deitatis corporaliter habitare, *Coloss. 1.* Totumque Christum citra divisionem Naturarum omniscium, omnipotentem & omnipresentem esse, non quidem, quasi omniscientia, omnipotentia & omnipresens etiam humanae Naturæ proprietates fiant, vel ipsi in, per, & ex sece competant, multo minus ha-
bentes essentialiter in carne Christi hæreant: sed sint &
manent duntaxat Proprietates Divinæ Naturæ & nihilominus tamen toti Personæ, Deo & Homini propter intimam persona-
lem ambarum Naturarum unionem adscribantur.

7. Totum Iesum Christum in una indivisa Persona, ut
~~deus & homo, id est,~~ Deum & Hominem, citra ullam exclusionem
vel separationem humanae Naturæ adorandum, & fiduciam in illo

illo ejusque merito collocandam esse, uti in Concilio Niceno
hac de re conclusum fuit.

8. Totum Iesum in una indivisa Persona, Deum & Homi-
nem in Cœlo & in terra omnipræsentem (tamen absque loca-
litate corporali) omnia regere & omnibus dominari, ab uno
mari usque ad alterum. *Ps. 72.* Omnia ipsius pedibus subiecta.
Psalmo 8. unum pedem in mari, alterum in terra habere. *Apoc.*

10. Apud nos esse præsentem & mansurum usque ad finem
mundi. *Mat. 28.* Et ubicunque duo aut tres in ipsius nomine
convenient, totum in medio illorum esse. *Mat. 18.* Omnia in
omnibus implere. *Eph. 4.* Et juxta Pauli sententiam Deum pa-
trum, Dominum Iesum a mortuis suscitasse, ipsumque in coe-
lum ad dextram ipsius collocasse supra omnes principatus, om-
nen vim, potentiam & dominatum; imo supra omne id,
quod dici potest, non solum in hac, sed & in futura vita.
Ephes. 1.

9. Vtraque pars descensum Christi ad inferos pro gravi &
arduo articulo fidei habet, qui non magis, ac alter de sessione ad
dexteram humana ratione possit penetrari, fatetur vero Totum
Christum, Deum & Hominem ad infernum descendisse, dia-
bolum devicisse, inferni cobur destruxisse, & Sathanæ omnem
potentiam ademisse.

10. Vtrique affirmant Christum non in utero Matris sed
quadragesimo demum die post Resurrectionem suam in Cœlum
ascendisse, & quamvis vere, localiter, & visibiliter, & non per
disparentiam in Cœlum ascenderit, & hoc cœlum, in quod af-
cendit, & in quo sunt Benedicti Cœlestis Patris, jucunda ha-
bitatio, & certus extra hunc mundum in sublimi a Deo consti-
tutus verus locus sit, ubi nostræ habitationes erunt. *Ioh. 14.* ta-
men eum Cœlo inclusum non esse.

11. Fatentur utriusque per dexteram omnipotentis Patris, ne-
que certum, neque creatum locum, neque per sessionem ad dex-
teram Dei localem vel corporalem situationem intelligendam
esse; sed dexteram Dei esse Majestatem, Robur & Potentiam
Dei, ac propterea eam dexteram virtutis Dei appellari, *Luc.*

22. Item dexteram Majestatis in excelso *Heb. 8.* Dexteram
victoriam obtinentem. *Ps. 118.* Dexteram à qua se nemo sub-

ducere, vel occultare potest, Ps. 139. Sederem autem ad dexteram Dei esse idem, ac habere Christum aeternum Regnum & Dominium, illudque etiam post ascensionem in Caelum perfecte & gloriose secundum utramque Naturam in omnes Creaturas administrare, imprimis vero gubernare suam Ecclesiam, ut ipsius caput, per quod Pater omnia gubernat, quodque ab omnibus vult honorari & adorari.

12. De officio Domini Iesu Christi ita utriusque sentiunt, eum ipsum Iesum scilicet juxta duas Naturas sanctum Mediatoris & Redemptoris officium obivisse, Filium Dei in, cum & per assumptam carnem Sanctissimam operatum esse, ac proinde eam a vera effectione & efficaci operatione apotelesmatum Domini, ut pote a vivificatione, justificatione, salvatione hominum & ejus modi aliis nequaquam esse exclusam, atque hinc fieri, ut Caro Filii Dei vivifica Caro appelletur, Ioh. 6. Et sanguis Filii Dei vim purgandi omnes homines ab omnibus ipsorum peccatis habeat, I. Ioh. 1. Praeter haec vero Theologi Saxonici, & id manifestae Veritatis esse professi sunt: Dominum Salvatorem Iesum non tantum secundum Divinam, sed etiam humanam Naturam vere omniscium, omnipotentem & omnipresentem esse; sic tamen ut omniscientia, omnipotentia & omnipresens, non ut naturales proprietates, sed ut per unionem Personalem & per subsecutam ad Dextram Dei exaltationem ei communicatae statuantur, eidemque in Persona & non secundum extra ipsam attribuantur. Firma ipsis semper hac Regula: Quicquid Glorie, Potentie, Majestatis & Honoris Christus in tempore accepisse dicatur, id non ad Divinam, sed humanam tantum ejus Naturam referendum esse, secundum quam Christus potuerit extolliri, eique ex gratia nomen supra omne nomen tribui, prout antiqua habet regula. Excelsus non exaltatur: sed Caro excelsi exaltata est: hoc est, qui jam ut Deus Naturae Excelsus, ita Excelsissimus est, is demum in tempore exaltari nequit. Caro vero Excelsissimi in tempore, non tamen extra Personam; sed in persona ad infinitam Divinam Majestatem, gloriam & honorem erecta & exaltata est.

Saxonicorum
sententia de Hu-
mana Natura
Christi.

Brandenburgi-
corum senten-
tia. *

Brandenburgicorum contra & Hassiacorum sententia fuit: Fa-
teri se libenter, Deitatem Christi, vel Christum juxta Deita-
tem

tem propriè exaltatum non esse; neq; etiam novam internā gloriam, honorem, potentiam & Majestatē juxta Deitatem in' seipso accepisse, cùm secundū eam sit ac maneat ab æterno Altissimus, Potentissimus & Perfectissimus: sed nec etiam Humanam Naturam per se tantum & seorsim exaltatam esse, quemadmodum quoque illa, nec per se tantum, nec seorsim passa est; sed Personam Filii Dei in Carne ad mortem crucis esse exinanitam, & in carne per Resurrectionem Ascensionem in Ccelum ac Sessionem ad Dexteram Patris exaltatam & per eam exaltationem humanam Naturam glorificatam & supra omnes creaturas evectam esse. Deitatem verò non in se & per se, sed nobis tantum hominibus perfectius glorificatam & patefactam. Officium item Mediatorium, totamque potestatem & gloriam officii, non uni vel alteri Naturæ seorsim; sed toti Personæ Filii Dei in Carne à Patre traditam esse. Quod officium quoque, ut antea dictum, secundum ambas Naturas simul obeat. Fateri porro, Christum non tantum secundum Deitatem; sed etiam Humanitatem per illuminationem & cooperationem Deitatis, omnia scire & efficiere posse, quæ quolibet modo ad officium ejus spectant. Item illum non modo juxta divinam sed & Humanam Naturam Ecclesiæ suæ in Terris efficaci operatione, gratia & auxilio semper præsentem esse, eamque potenter tueri, conservare & regere in medio hostium secundum promissionem: Ego sum vobis cum usq; ad finem mundi: & rursus: Vbi duo vel tres in meo nomine congregati fuerint, ibi præsens ero in medio illorum. Hoc tantū constanter se, ut S. Scripturæ contrariū negare: Christum secundum Humanitatē aut Humanam naturam & essentiam, vel corpus Christi, seu in Statu exinanitionis, seu in statu exaltationis ob personalem unionem aut sessionem aut imperium ad dexteram Dei substantia sua invisibili modo in omnibus locis præsens adesse. Negare item reliquias proprietates divinas, omniscientiam aut omnipotentiam ita Humanæ Naturæ esse communicatas, ut ea eodem prorsus modo, quo Divina, omniscia, omnipotens facta sit, idque in abstracto, ut in scholis loquuntur, i.e. nominibus Naturæ rectè ei tribui possit. Postremo optimam ad consensum in hoc articulo viam arbitrari, si in tam sublimi Mysterio, cæ tantum loquendi formulæ qua in S. Scriptura, in antiquis

Differencia.

Modus recom-
mendationis.

quis Oecumēnicis conciliis & Augustana confessionē disertim habentur, teneantur, prout & ipsi nullis aliis loquendi modis sese sint astricturi. Quos Saxonici futuræ collocutioni & uberiori deductioni reservare voluerunt. Atque tantum de Articulo tertio.

Cui Theologi utrinque addidere; toto pectore se damnare & rejicere omnes Veterum recentiorumque Arrianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, Monotheletarum, Marcionitarum, Phetinianorum, & quocunque præterea nomine appellantur errores; Symbolis contra Apostolico, Niceno atque Athanasii ore & corde se assentiri.

*Consensus de
Merito Christi.*

Quartus idem articulus nihil inter ipsos controversi habuit, expressè testantibus Brandenburgicis & Hassiacis eundem semper à se approbatum, nihilque aliud hac ex parte publicè dictum fuisse, quam Christum dominum & servatorem pro omnibus hominibus mortuum esse, suaque morte pro totius mundi peccatis plene, sufficienter & in se efficaciter satisfecisse. Neque simulata aliquam, sed veram, sinceram & seriam voluntatem ejus ac mandatum esse, ut omnes in ipsum credant, ac per fidem salventur. Sic ut nemo efficacia & fructu satisfactionis Christi excludatur, nisi qui ipse sese per incredulitatem excludat.

Idem articulos sequentes, quintum, sextum, septimum &, octavum sine omni exceptione æque ac Saxonici receperunt, quippe qui ad eundem modum in suis Ecclesiis semper traditi fuissent.

*Consensus de
Baptismo.*

Similiter & nonum, disertim significato, Sacrosanctum Baptismum, tanquam præscriptum mandato divino medium, ad salutem necessarium esse: & licet gratiâ Dei per Baptismum, non ex opere operato, vel propter solum opus, neque etiam per nudam externam ablutionem, vel aspersionem salutem operetur: nihilominus tamen hoc fieri vi verbi institutionis & promissionis mediante Baptismo. Ad hæc unâ cum Saxonici licitum ac necessarium esse arbitrati sunt infantes baptizari, & per baptismum Deo oblatos vi ordinationis Divina in gratiam Dei recipi.

*Consensus de
S. Coena.*

Septimo Martii matutinis & pomeridianis horis ad reliquum articulorum examinationem processum est. Decimo de S. Coena

Coena Brandenburgici & Hassiaci prout in confessione Anni 1530 habetur, per omnia sunt assensi; Rejicientes unā cum *Saxonicis* Pontificiam transubstantiationem, concomitantiam & perpetuam Sacramentalem presentiam corporis & sanguinis Christi, extra mandatum usum *ouerioz*, coexistentiam, inexistentiam, omnem localem & corporalem modum corporis & adorationem ad panem sive ad speciem panis directam.

Præterea confessi sunt in S. Coena non tantum vera Elementa Panis & Vini, vel tantum Efficaciam & operationem, vel nuda signa corporis & sanguinis; sed & ipsum verum essentialē corpus pro nobis traditum, & verum essentialē sanguinem Christi pro nobis effusum, mediante pane & vino benedicto, verè adesse, exhiberi, distribui & percipi vi unionis sacramentalis, quæ non consistit in nuda significacione, neque tantum in obsignatione, verum in conjuncta indivisa distributione terrenorum Elementorum & veri corporis & Sanguinis Christi. Quæ tamen Sacramentalis unio non extra actionem à Christo præceptam; in ea locum habet.

Porro unanimi utrinque consensu testati sunt etiam in spirituali perceptione, non modo virtutem efficaciam & operationem; verum ipsam etiam Substantiam corporis & sanguinis Christi in usu S. Coenæ, quæ hic in terris peragitur, percipi, hoc est, spiritualiter per veram fidem manducari & bibi; & hanc Spiritualem fruitionem ad salutarem S. Coenæ usum maximè necessariam esse.

Nec minus utrique in eo fuere concordes, quod in Sacramenti perceptione terrena Elementa & corpus & sanguis Christi unā accipientur. Eam verò perceptionem organo oīis tam ab indignis, quam dignis fieri *Brandenburgici* & *Hassiaci* concedere noluerunt. Nam, ut ut non inficiarentur, mediante pane & vino benedicto verum corpus & sanguinem Christi presentem accipi, id tamen non fieri ore, sed tantum fide, quia corpus & sanguis Domini iis qui dignè S. Coena utuntur, spirituali modo uniatur. Indignis vero offerri tantum corpus & sanguinem, non verò ab iis per incredulitatem ipsorum recipi; sed proferri rejici & contemni.

*Brandenburgicorum
Hassiacorum
Sententia de
orali Manduca-
tione.*

Contra *Saxonicis* immotum fuit, in S. Coena, mediante pane

*Saxonicoz
sententia.*

&

& vino benedicto, verum corpus & sanguinem Christi oraliter manducari, & bibi, prout verba sonant; Edite & Bibite. Et quavis benedictus panis & corpus domini in sacramentali fruitione ab omnibus Communicantibus, uno & eodem oris organo, sive ore corporeo percipiatur, nihilominus tamen hanc perceptionem, quod ad modum diversa ratione fieri; ita nempe, ut cum ore panis, & vinum immediate & oraliter percipitur; corpus & sanguis Christi non immediate, sed vi Elementorum benedictorum, cœlesti & supernaturali, Deoque soli noto modo, absque ulla carnali & naturali masticatione in stomachum demissione & concoctione corporis & sanguinis Christi, ore percipiatur.

Modus reconciliationis.

Quanquam verò quantum ad hanc decimi articuli de oralí manducazione partem, consensus tum temporis infiri non potuit; sed quemadmodum olim Marpurgi, Anno 1529. tota hæc materia seposita fuit, Brandenburgici tamen & Hassiaci concordiam Christianam nihilominus sancti aut mutuæ tantum tollerantia locum esse posse arbitrati sunt: neque enim se alios, si alii modò ipsos non damnent, aut opiniones suas necessarii instar articuli fidei obtrudere præsumant, damnare velle. Interim non dubitare cum in reliquis præcipuis hujus articuli partibus inter utrosque conveniat, quin nihilominus junctis virib[us] Papatus ab utraque parte possit oppugnari. De quo consilio cum Saxonici amplius in timore Domini deliberandum, cum pluribusque Theologis communicandum videretur, & id tum in medio relictum fuit.

*Consensus de
Anticulare
confessione.*

De undecimo articulo Confessionis Angustane Brandenburgicorum & Hassiacorum sententia fuit, receptam in quibusdam Ecclesiis confessionem, si sine abusu & tanquam res adiaphora adhibeat, pro licita, Christiana & pia Cæremonia a se haberi, que in Ecclesia Dei cum fructu usurpari, & ubi jam obtiner, sine scrupulo retineri possit. Pontificiam verò coactam confessionem non minus ac alios ingentes ibi abusus, ut impiam & iniquam penitus rejiciendam esse.

*Consensus de
reliquo anti-
culis.*

In 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. & 28. articulis ab utraque parte per omnia est consensum, Brandenburgicis & Hassiacis ad 19 articulum expresse statuentibus:

tibus : Deum nec causam nec authorem peccati esse, neminemque ad incredulitatem condidisse, aut absoluo aliquo decreto ad peccatum damnationemve prædestinasse. Tametsi vero in *De Prædestinatione* *Augustana confessione*, Doctrina de æterna Prædestinatione expresse non contineatur, Theologis tamen utrinque è re visum est & de hoc capite tot tantisque litibus hactenus exagitato, mentem suam planius aperire. *Brandenburgici* igitur & *Hassiaci* unanimiter à se semper assertum & creditum testati sunt.

*Brandenburgi-
corum & Haf-
siacorum
Scientia.*

1. Deum ab æterno ex toto perditio genere humano non omnes sed quoddam homines, quorum numerus & nomina soli ipsi nota, in Iesu Christo elegisse; quos deinceps tempore suo vi & operatione verbi & spiritus ad fidem in Christum illuminet, & renovet, in ea ad finem usque conserver, tandemque per eam æternæ salutis participes reddat.

2. Deum nullam causam, occasionem, antecedensve medium vel conditionem hujus electionis in Electis reperisse aut prævidisse, eoque nec bona ipsorum opera, nec fidem, nec primam ad fidem salutarem inclinationem, motum aut promptam ejusdem receptionem; sed quicquid in ipsis boni est, id omne ex mera & liberima gratia Dei illis præ aliis ab æterno in Christo destinata, dataque tanquam ex fonte profluere.

Deum ab æterno quoque in peccatis & incredulitate perseverantes æterno exitio addixisse, non quidem absolute ejusmodi decreto, ac si maximam partem mundi, aut ullum hominem sine peccatorum, & incredulitatis ipsius respectu, ad sempiternam damnationem aut causam ejusdem, vel ab æterno præordinârit, vel in tempore crearit: sed reprobationem non minus ac damnationem ex justo ejus judicio, cuius in ipsis hominibus causa est, peccatum nempe, impenitentia & incredulitas, factam esse. Sic ut omnis Reprobationis & Damnationis infidelium causa penes ipsos resideat: causa vero Electionis & salvationis fidelium in mera gratia Dei in Iesu Christo sita sit, ex ipsius verbi Dei sententia. Perditio tua ex te o Iſraēl, at salus tua penes me solum est.

Quem libet igitur de sua Electione & Fide non à priori ex occulto scilicet consilio Dei, sed à posteriori ex recyclato verbo Di-

vino, ex sua item fide & fructibus fidei in Christū, certum esse debere ac posse, nec (prout improbus mundus sublime hoc Mysterium malignè detorquet) inde sequi, multò minus asseri posse, Electum, ut ut in omni impietate, quamdiu ipsi libitum fuerit, persistat, æterna salute tamen excidere non posse. Contra, qui non sit Electus, ut ut in Christum verè credat pieque vivat, nihil minus non posse non damnari. Quod si quis in profundo hoc Mysterio ulterius scrutari & præter Dei liberam, gratiosam & justam voluntatem alias indagare causas velit, Cur, cum omnes homines naturā pares essent, Deusque pro omnipotentiā suā omnes omnino credentes & salvos efficere potuisset, is tamē aliquos tantū ex iis fide donarit, reliquos verò in suis peccatis ac voluntaria pertinacia, impoenitentia & incredulitate reliquerit; ei se cum Apostolo oggerere: *Quis es o Homo, qui responseris Deo?* Figulus ne potestatem habet in lumen, ut ex eadem massa faciat, aliud quidem vas ad decus ex mera gratia, aliud vero ad dedecus ex justo judicio. O profundas divitias, tum sapientiae tum cognitionis Dei! Quam inscrutabilia sunt ejus judicia, & ejus viæ impervestigabiles! *Quis enim cognovit mentem domini, aut quis fuit ei a Consilio, aut quis prior dedit ei, & redetur ei?*

Saxoniorum
sententia.

Ex altera parte Saxonici hunc in modum sententiam suam exposuere.

1. Deum ab æterno, & anteacta fundamenta mundi, in Christo non omnes; sed quosdam homines ad æternam salutem elegisse.

2. Numerum & Nomina Electorum Deo soli nota esse, sicut Christus inquit *Ioh. 10.* Se recognoscere oves suas. Et Paulus *2 Tim. 3.* Deum nosse suos.

3. Deum ab æterno eosdem elegisse, quoscunque prævidit in tempore vi atque operatione verbi sui, & spiritus S. in Christum credituros, & in fide usque ad finem vitæ perseveraturos esse. Et licet Electi ad tempus Gratia Dei excidere possint, impossibile tamen esse, ut hoc finaliter & in perpetuum fiat.

4. Deum Electionis nullam causam vel occasionem in ipsis Electis, vel primam aliquam salutarem inclinationem motum

vel assensum ad fidem invenisse; sed quicquid boni in Electis est, ex mera libertima gratia Dei, quæ illis in Iesu Christo ab æterno data fuit, originaliter provenire.

5. Deum quos præscivit in peccatis, & in infidelitate perseveraturos, ad æternam damnationem & abjectionem præordinaisse.

6. Hanc reprobationem nullo modo ex absoluto decreto & voluntate factum esse, ac si Deus citra respectum infidelitatis, hominum aliquem ex suo solo & mero beneplacito prædamnaverit. Nullum enim fuisse ejusmodi absolutum in Deo decreatum, quo ipse vel maximam hominum partem, vel etiam unicum sicut hominem ad æternam damnationem vel causam ejus, sive ab æterno, sive in tempore distinaverit ac creaverit.

7. Quod vero nihilominus tot homines in æternum pereant & condemnentur, fieri hoc justo iudicio Dei, sed condemnationis causam hominibus ipsis inesse: regnantia scilicet in ipsis peccata, incredulitatem & impenitentiam: ita ut in solidum culpa & causa reprobationis ac condemnationis existat in ipsis infidelibus: causa vero Electionis & salutis fidelium ex omni parte sit mera & pura Dei gratia in Christo, juxta verbum Domini: *Irael perditio tua ex te, salus vero tua penes me solum est.*

8. Quemlibet suæ Electionis & salutis, non à priori ex occulto Dei decreto, sed à posteriori ex ipsis scilicet verbo patre-facto, & ex fide sua in Christum, certum esse debere & posse. Neque ulla ratione sequi, prout mundus impius & perversus hoc sublimi articulo ignominiosè abutitur, minus ita docendum, Electum in sua impietate, quamdiu velit perseverare posse, & tamen salutem adipisci. Qui vero non electus sit, etiam si firmissime in Christum credat, & sanctissimè vivat, damnationem tamen aufugere haud posse.

9. Multas de sublimi hoc Electionis Mysterio questiones à quibusdam moveri, quæ tamen & captum mortalitatis nostra longè transcendent, nec aliud quam illud ex Paulo responsum admittant. O homo quis tu es, qui ex adverso responses Deo? Rom. 9. Item, O profundas divitias tum sapientiæ tum cognitionis Dei Rom. 11.

10. Hisce postremum addidere Saxonici, quæcunque in Libro

bro Concordia de hoc Electionis articulo doceantur, ea & vera & S. Scripturæ congruentia à se judicari. Nimirum Deum quidem ex gratia nos elegisse, sic tamen ut præviderit quinam perseveraturus & vere in Christum crediturus fore, & quos ita credituros præviderit, eos etiam elegisse & prædestinasse, quos salute & gloria æterna impertiretur.

Conclusio.

Atque sic placidæ huic privatæ collationi 23 Martii finis impositus est, repetita protestatione, quicquid hujus factum sit, à neutra parte, vel summis Potestatibus vel aliis Theologis, omnium minime integris utriusque partis Ecclesiis præjudicandi animo susceptum fuisse: sed eo unice spectasse, ut compendiaria via exploraretur, primo, an & quatenus utraque pars in viginti octo Confessionis Augustana articulis consentiat: dein, anne sperandum, & ulterioribus plurium Pacis amantium Theologorum colloquiis, interveniente item Christianorum Principium & statuum autoritate, opera in eo collocanda, ut arctior imposterum conjunctio sanciatur, eoque pacto vera Dei Ecclesia augeatur & extendatur, Pontificiis vero spes, quam ex Evangelicorum dissidiis hactenus conceperè, aliqua ex parte adimitatur. Interea antequam hæc eveniant, omnia, quæ in hac collatione acta sunt, in eo statu erunt, ac si nunquam acta fuissent. Neutrique parti licebit hancce tractationem e jusque consignationem sine expresso alterius permisso in vulgus spargere. Theologi vero utrinque Christiana charitate imposterum sese prosequentur. Omnia bona fide & sine dolo.

Deus veritatis & pacis gratiam suam largiatur, ut omnes in ipso unum fiamus, & in uno perfecti simus, sicuti ipse & Filius unum sunt. Ioh. 17. Amen, Amen.

In nomine Iesu Christi, Amen.

Actum Lipsiae durante Evangelicorum & Protestantium Electorum & Principum conventu, Mense Martio, Anno 1631.

<i>Matthias Hoe von Hoenegg. D. m. p.</i>	<i>Iohan. Bergius. D. m. p.</i>
<i>Polycarpus Lysar. D. m. p.</i>	<i>Iohan. Crocius. D. m. p.</i>
<i>Henricus Hopfner. D. m. p.</i>	<i>Theophilus Newberger, Ecclesiastes Aula Cassell. m. p.</i>

Martii 29. 1636. Imprimatur, Gulielmus Haywood.

